

ÚČAST MÍSTNÍCH OBYVATEL NA IMPLEMENTACI RÁMCOVÉ SMĚRNICE O VODNÍ POLITICE ZA ÚČELEM ZLEPŠENÍ EKOLOGIE VODNÍCH TOKŮ

**Na příkladu účasti občanů ve správě
vodních toků na Horním Rýnu,
Bádensko-Württembersko**

Zapojení veřejnosti do vodní politiky – právní základ a současný stav

RÁMCOVÁ SMĚRNICE O VODÁCH A JEJÍ IMPLEMENTACE

Již téměř 25 let stanovuje Rámcová směrnice EU o vodě právní rámec pro realizaci opatření ke zlepšení kvality a množství vody v povrchových vodách – tedy v potocích, řekách, jezerech, pobřežních vodách a podzemních vodách. Největšími hrozbami pro tyto vody jsou jejich znečištění, nadměrné využívání a stavební zásahy. Tyto faktory vedou ke snížení rozmanitosti a propojenosti biotopů, což má negativní dopady mimo jiné na velikost populací a druhovou pestrost rostlin a živočichů. Zároveň brání zadržování vody v krajině, což omezuje možnosti lepší adaptace na klimatickou změnu. Pro ochranu a udržitelné využívání vodních toků je proto nezbytné nejen jejich monitorování, ale i obnova. Jen tak mohou vodní toky a jejich záplavová území plnit své ekologické funkce, které jsou nezbytné pro nás i budoucí generace – jako je dostupnost pitné a užitkové vody, ale také jejich retenční funkce, zmírňování povodní a ukládání CO₂), jejich role jako teplotního regulátoru (adaptace na změnu klimatu) a prostor pro biologickou rozmanitost. Rámcová směrnice o vodě konkrétně stanovuje, že musí být dosažen a udržen dobrý stav: týká se to chemického a ekologického stavu, nebo v případě výrazně změněných a umělých vodních útvarů „dobrého ekologického potenciálu“ (Europäisches Parlament; Rat der Europäischen Union, 2000; BMUV/UBA, 2022).

Všechny členské státy Evropské unie, včetně Německa, měly dosáhnout uvedených cílů do roku 2015. Jelikož se tak ale nestalo, bylo povoleno prodloužení do roku 2027 (Europäisches Parlament; Rat der Europäischen Union, 2000; Bundesamt für Justiz, 2009). Ani tento termín však pravděpodobně nebude možné dodržet. Průběžné zprávy ukázaly, že do roku 2018 nebylo revitalizováno více než dvě třetiny povrchových vod a opatření pro třetí plánovací období nenaznačují žádné zrychlení obnovy vodních toků (UBA, 2018, S. 122 ff.; LAWA, 2018; BMUB/UBA, 2016; BMUV/UBA, 2022).

Jelikož byla Rámcová směrnice o vodě (RSV) převedena do německého práva, je stát – a tím i příslušný spolkový nebo zemský úřad odpovědný za konkrétní vodní útvar – povinen plánovat a přijímat opatření k jeho ochraně a obnově (BMUV, Stand: 01.03.2011). Jednotlivá opatření jsou součástí širšího šestiletého plánu pro daný vodní útvar a jeho přítoky a odtoky, tzv. plánu povodí, který již byl dvakrát aktualizován (1. BWP: 2009-2015, 2. BWP: 2015-2021, 3. BWP: 2021-2027). Kromě realizace plánů a opatření je třeba jejich účinky kontrolovat a sledovat v rámci monitoringu. Vzhledem k tomu, že podmínky v povodích – ekologické, ale také regionálně-ekonomické a sociální – se velmi liší, je nutné opatření individuálně přizpůsobit. I z tohoto důvodu by měla být rozhodnutí o opatřeních přijímána co nejvíce na lokální úrovni – blízko realitě a co nejvíce místně.

PARTICIPACE A RÁMCOVÁ SMĚRNICE: PROČ ZAPOJIT VEŘEJNOST A JAK?

Zvláštností při implementaci Rámcové směrnice o vodách (RSV) je povinnost úřadů zapojit dotčené aktéry: tedy obyvatele, soukromé a podnikové spotřebitele, osoby odpovědné za kvalitu vody (čistírny odpadních vod), státní a nezávislé kontrolní orgány (například výzkumné instituce) a soukromé i podnikové uživatele, jako jsou rybáři, sportovci, rybáři nebo poskytovatelé turistických služeb. Tito aktéři by měli být co nejdříve zapojeni do plánování plánů povodí a opatření, aby mohli vyjádřit své případné obavy, námítky a návrhy (BMUV, Stand: 01.03.2011; Europäisches Parlament; Rat der Europäischen Union, 2000). I přes zvýšené organizační nároky během plánování ukládá směrnice

„nejen podporovat veřejné povědomí o environmentálních otázkách a stavu vod, ale také zlepšovat kvalitu plánování opatření, pokud jsou zohledněny místní znalosti a zkušenosti místních zainteresovaných skupin. Aktivní zapojení navíc představuje dobrý základ pro dosažení dlouhodobých řešení v hospodaření, která jsou akceptována všemi zúčastněnými stranami. Tím lze také včas identifikovat potenciální konflikty a vyhnout se zbytečným nákladům.“ (BMUV/UBA, 2022)

Nakonec se tím nepodporuje pouze téma vody, ale obecně také politické vzdělávání a demokratická participace.

Požadavek Rámcové směrnice o vodách (RSV) zahrnuje „aktivní“ zapojení veřejnosti, což je konkrétně popsáno jako zveřejnění plánů a programů s možností písemného připomínkování během šesti měsíců. Dále by měly být zpřístupněny i doplňující informace k těmto plánům (Europäisches Parlament; Rat der Europäischen Union, 2000, S. Art. 14). Podle článku 14 RSV je však „aktivní zapojení všech dotčených subjektů“ (tj. zainteresovaných stran) a „zapojení široké veřejnosti“ (Preamble, bod 46; S. L327/5) více než jen zveřejnění dokumentů na webových stránkách úřadů: Hlavní cíl – dosažení environmentálních cílů – totiž podle WRRL závisí „na úzké spolupráci a soudržných opatřeních na úrovni společenství, národních států i místní úrovni. Stejně důležité jsou však informace, konzultace a zapojení veřejnosti, včetně uživatelů.“ (Preamble, bod 14; L327/2) (Europäisches Parlament; Rat der Europäischen Union, 2000). Ducha RSV reflektují odráží také celounijní „Společné implementační strategie pro Rámcovou směrnici o vodách. Průvodce zapojením veřejnosti v souvislosti s Rámcovou směrnicí o vodách“ Evropské komise (zkráceně: CIS¹) a doporučení LAWA² pro zapojení veřejnosti (Working Group 2.9 Public Participation, 2003; LAWA, 2013).

„Aktivní účast znamená, že zainteresované skupiny se aktivně podílejí na plánovacím procesu tím, že diskutují problémy a přispívají k jejich řešení.

¹ Originální název v angličtině: Společná implementační strategie pro rámcovou směrnici o vodě (2000/60/ES). Pokyn č. 8: Účast veřejnosti ve vztahu k rámcové směrnici o vodě.

² Originální název: Doporučení pro koordinované uplatňování směrnice EU o hodnocení a zvládání povodňových rizik a rámcové směrnice o vodě – Potenciální synergie v opatřeních, správě dat a zapojení veřejnosti (LAWA), Spolková/zemská pracovní skupina pro vodu.

Rozhodující pro aktivní účast je, že účastníci mohou ovlivnit proces."
(přeloženo z angličtiny pomocí DeepL.com; CIS-příručka č. 8 o veřejné účasti
Evropské komise, 2003, s. 10)

Podle požadavků Rámcové směrnice o vodách (viz výše, preambule 14) rozděluje evropský průvodce EU-CIS a celostátní doporučení LAWA zapojení veřejnosti do tří úrovní, z nichž úroveň 1 a 2 musí být implementovány a úroveň 3 by měla být podporována:

1. **Informace:** Zveřejnění a zpřístupnění prostřednictvím vhodných médií.
2. **Konzultace** (podle CIS, angl. Consultation): Možnost podávat komentáře nebo stanoviska, která budou odpovídajícím způsobem zohledněna.
3. **Participace** (podle CIS, angl. Participation): Zapojení a spolupráce, včetně koordinace mezi zainteresovanými stranami (LAWA, 2013, S. iv, 30, 31).

Výhody konzultací a zapojení veřejnosti, dotčených osob a zainteresovaných stran spočívají, kromě již uvedených, také v tom, že informace proudí zpět k úřadům: odborníci a místní obyvatelé mohou předávat cenné a jinak nedosažitelné informace, znalosti a zkušenosti o konkrétním vodním toku a přispět novými nápady do plánování, čímž významně přispějí k úspěchu opatření. Kromě informací přímo souvisejících s vodními toky poskytují i názory a různé pohledy na správu vodních toků důležité údaje o tom, zda již existují konflikty v jejich využívání, což může pomoci určit, zda plánovaná opatření mají šanci na úspěch – a pokud je to třeba, měla by být odpovídajícím způsobem upravena (Working Group 2.9 Public Participation, 2003, S. 12) Podpora aktivního zapojení, jak je popsáno v úrovni 3 výše, by podle průvodce EU-CIS měla být klíčovým požadavkem. Ještě vyšší formy participace, jako je společné rozhodování nebo dokonce samospráva, nejsou ve RSV vyžadovány, ale jsou považovány za příklady dobré praxe (Working Group 2.9 Public Participation, 2003, S. 13). Je však také nutné jasně stanovit a komunikovat hranice participace, aby se předešlo frustraci v průběhu procesu, neboť za implementaci RSV a zapojení veřejnosti je i nadále zodpovědný stát a jeho instituce (Working Group 2.9 Public Participation, 2003, S. 19, 26).

Výklad a následná implementace „aktivní účasti“ ze strany příslušných úřadů se výrazně liší. Navzdory právním požadavkům na zapojení veřejnosti a mnoha výhodám, které z toho plynou, je tato oblast často opomíjena.

BUND v rámci svého zapojení jako neziskového spolku pro ochranu životního prostředí a přírody během konzultací podle článku 14 RSV k významným otázkám správy vod na období 2021–2027 zjistil, že na celonárodní úrovni bohužel existuje více špatných než dobrých příkladů konzultací a aktivního zapojení občanské společnosti. Buď kvůli faktickým překážkám pro zapojení, jako je obtížná dostupnost informací (např. dokumenty jsou umístěny na webech a portálech, které jsou obecně neznámé, netransparentní nebo nepřehledné, nebo jejich zveřejnění není místní populaci oznámeno ve využívaných médiích, jako jsou deníky nebo rádio), nebo kvůli špatnému provedení (např. neparticipativní forma informačních akcí nebo nepřesvědčivé reakce na připomínky a podněty od veřejnosti) (viz bod 1 stanoviska BUND³). Lokálně však existovaly i nové přístupy úřadů k zapojení obyvatel a zájemců do místní nebo regionální vodní politiky, ze

kterých bychom se mohli a měli učit (BUND AK Wasser Unterarbeitsgruppe WRRL-Anhörung, 2020). Tato případová studie má ukázat jeden takový dobrý příklad, který dokazuje nejen to, že zapojení občanů je možné, ale že má pozitivní dopady na projekty spojené s vodními toky i na soudržnost ve společnosti.

Foto: Nikolaus Geiler

Případová studie: Zapojení občanů v oblasti Horního Rýna, Bádensko-Württembersko

KONTEXT: RSV-REALIZACE NA HORNÍM RÝNĚ

Na Horním Rýně byl v roce 2004 zahájen pilotní projekt zaměřený na zapojení občanů a zainteresovaných skupin do implementace Rámcové směrnice. Odpovědný úřad pro správu povodí chtěl v rámci tohoto projektu experimentálně zapojit různé aktéry v povodí Rýna v oblasti Jižního Schwarzwald, mezi městy Kostnice u Bodamského jezera a Basilejí, do přípravy prvního plánu povodí. Horní Rýn byl vybrán jako pilotní oblast, protože se skládá ze dvou odlišných částí, které spadají pod jednu správu, a mohl tak sloužit jako dobrý model pro pozdější aplikaci v jiných oblastech (Regierungspräsidium Freiburg, 2006, S. 6, 7).

Podle požadavků Rámcové směrnice o vodách (RSV) jsou plány povodí a opatření připravovány a realizovány pro jednotlivá povodí (Flussgebietseinheiten, FGE; např. FGE Rýn). Tento přístup zajišťuje konzistenci a dobrou koordinaci opatření tak, aby odpovídala ekologickým a propojeným funkcím řeky. Povodí zahrnuje nejen samotnou řeku, ale i její povodí, tedy území včetně všech povrchových i podzemních vod. Protože Rýn zahrnuje vody z osmi spolkových zemí Německa (Bavorsko, Bádensko-Württembersko, Hesensko, Dolní Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko, Porýní-Falc, Sársko, Durynsko) a devíti států (Švýcarsko, Itálie, Rakousko, Německo, Lichtenštejnsko, Francie, Lucembursko, Belgie, Nizozemsko), jsou vytvářeny národní i mezinárodní plány povodí a programy opatření. Tyto plány jsou koordinovány mezi jednotlivými zeměmi a státy. Koordinaci správy Rýna na německém území zajišťuje Povodí Rýna (Flussgebietsgemeinschaft Rhein, FG Rhein), které zahrnuje spolkovou vládu a dotčené spolkové země (FGG Rhein, 2014, S.

Obrázek: Oblast povodí Rýna. Zdroj: IKSR, 2020. Program Rhein 2040, s. 27, zpracováno autorkou.

Mitglieder). Mezinárodní koordinace j povodí Rýna probíhá prostřednictvím Mezinárodní komise pro ochranu Rýna (IKSR), která spolupracuje s národními koordináčními jednotkami (FGG Rhein, 2014, S. Internationale Zusammenarbeit; IKSR, 2024).

Protože je povodí Rýna tak rozlehlé, bylo rozděleno na úseky, tzv. oblasti povodí, které jsou přiděleny příslušným správním orgánům. Rýn pramení ve švýcarských Alpách a vtéká do Bodamského jezera. Odtud až po Basilej se rozkládá oblast povodí Horního Rýna, která od Basileje (po Bingen, přibližně 360 km) přechází do oblasti povodí Středního Rýna (Land Baden-Württemberg, 2013, S. § 13; Europäisches Parlament; Rat der Europäischen Union, 2000; FGG Rhein, 2014, S. Daten). Horní Rýn je čistě bádensko-württemberský úsek řeky o délce přibližně 170 km. Protože zároveň tvoří státní hranici mezi Německem a Švýcarskem, pouze jeho pravý břeh (ve směru toku) patří k německému území. Tento úsek spravuje odpovědný německý úřad, vládní prezidium Freiburg (FGG Rhein, 2014, S. Daten). Oblasti povodí Rýna jsou dále rozděleny podle hlavních přítoků na tzv. dílčí povodí. Na jejich úrovni jsou opatření podle Rámcové směrnice o vodách (RSV) shrnuta pro nejmenší organizační jednotku, tzv. vodní útvar. Vodní útvar v podoblasti Horního Rýna může být například jednotlivý tok s plochou povodí větší než 10 km² nebo úseky Rýna s jeho přítoky a vedlejšími toky. Vedle říčních vodních útvarů zahrnují dílčí povodí také vodní útvary jezer a podzemních vod. Pro Horní Rýn existují dvě dílčí povodí: Wutach, navazující na Bodamské jezero, které zahrnuje osm vodních útvarů a Wiese, nacházející se níže po toku, které zahrnuje sedm vodních útvarů. Chemické, morfologické a ekologické vlastnosti a stav těchto vodních útvarů jsou popsány v tzv. profilových listech. Ty obsahují také oblasti pro opatření a konkrétní akce (Regierungspräsidien Baden-Württemberg, 2024, S. Unterseiten). Profilové listy slouží jako důležitý zdroj informací pro veřejnost a základ pro jejich zapojení.

Horní Rýn je, stejně jako většina toku Rýna včetně Středního a Horního Rýna, řekou s korytem tvořeným převážně štěrkem – tedy široká řeka v rozlehlém údolí s velkým povodím, jehož koryto je tvořeno především štěrkem, kamením a minimálním množstvím písku. Takové koryto může mít rozmanité tvary a proudění.

„Ve svém přirozeném stavu tvoří velké řeky a jejich lužní oblasti složité vodní krajiny s obrovským bohatstvím druhů – »hotspoty« biodiversity. Jsou důležitými migračními trasami pro ryby a odpočinkovými místy pro tažné ptáky.“ (UBA, 2019).

V takových řekách se typicky vyskytují migrující ryby, jako losos nebo úhoř. Návrat lososa, který byl v Rýně v minulosti vyhuben lidskou činností, je výsledkem mnoha opatření na zlepšení průchodnosti řeky. Přesto je průchodnost pro migrující druhy nadále výrazně omezena. Zvláštní druhy rostlin a živočichů typických pro vodní toky, jako jsou vážky, kuňky nebo vodní ptáci, se v některých úsecích stále vyskytují. Bohužel se zároveň šíří nepůvodní druhy, které vytlačují ty původní. Významné biotopy na Horním Rýně zahrnují zbytky lužních oblastí, místy mokřadní louky a suché trávníky, písčité břehy, štěrkové ostrovy a strmé břehové svahy.

Záplavová území a lužní oblasti však na Horním Rýně, stejně jako v celém Německu, v minulosti výrazně utrpěly v důsledku antropogenních zásahů (např. výstavby přehrad, regulací řek apod.). Navzdory mnoha snahám, zejména od počátku implementace RSV, zůstává plošný i ekologicky hodnotný stav lužních oblastí téměř nezměněn: na Středním Rýně zůstala pouze přibližně třetina původní rozlohy lužních oblastí a jen asi 6 % si zachovalo svou ekologickou funkci. Na Horním Rýně lze rovněž pozorovat především ztráty záplavových území a vysoký stupeň degradace lužních oblastí s výjimkou několika málo lokálních výjimek. To je způsobeno zejména tím, že Rýn v této oblasti je výrazně využíván a přestavěn (například pro lodní dopravu, výrobu energie pomocí jedenácti říčních elektráren, těžbu dřeva, osídlení a využití jako travní, zemědělskou, ovocnářskou nebo vinařskou půdu). Od předchozí zprávy o stavu lužních oblastí z roku 2009 se situace téměř nezměnila (UBA, 2019; Bundesamt für Naturschutz, 2021, S. Unterseiten, Karten und Methodische Grundlagen; IKS, 2024).

Jednou z lokálních výjimek degradace lužních oblastí se nachází na Horním Rýně, v jednom z mála chráněných území této oblasti. Největší chráněné území na německé straně, Flora-Fauna-Habitat (FFH) území „Hochrhein östl. Waldshut“, se nachází v ústí řeky Wutach. Toto území nabízí rozmanité biotopy a trdliště pro ryby typické pro zdejší stanoviště nebo ohrožené druhy, jako jsou vranka obecná, mihule potoční a střevle potoční. Tato chráněná oblast představuje dosud přírodě blízký úsek řeky Horního Rýna, kde nejsou přítomny přehradní stavby ani opevnění břehů (Bundesamt für Naturschutz, 2024; FG Rhein, 2021, S. 27, 50; Bundesamt für Naturschutz, 2024; Bundesamt für Naturschutz, 2024).

Zprávy o prvním (2015) a druhém (2021) plánovacím období ukazují, že se stav Rýna obecně, a zejména Horního Rýna, mezi lety 2009 a 2021 nezlepšil na „dobrý“ stav: ekologický i chemický stav Horního Rýna zůstává nadále „střední“ nebo „nedobrý“. Pouze tři povrchové vodní útvary v oblasti Horního Rýna dosáhly dobrého stavu. Naproti tomu všechny, až na jeden vodní útvar, měly podle plánu dosáhnout dobrého stavu do roku 2015, nejpozději do roku 2027, protože se jedná o přirozené vodní útvary. Na Středním Rýně se ekologický stav v úseku mezi Karlsruhe a ústím řeky Neckar u Mannheimu zlepšil z „nevyhovujícího“ na „střední“ (BMUB/UBA, 2016; BMUV/UBA, 2022; Regierungspräsidium Freiburg, 2021; Regierungspräsidium Freiburg, 2021; FG Rhein, 2021, S. 44). Třetí plán povodí od FG Rhein ukazuje, že realizace opatření na několika částech Horního Rýna byla přesunuta na druhé a třetí plánovací období a většina (70 %) opatření byla odložena na období po roce 2027. Hlavními nedostatky zůstávají znečištění vod, narušená struktura vodních toků a omezená průchodnost (FG Rhein, 2021, S. 26, 40, 53). Uváděné příčiny zahrnují například „nedostatečnou technickou proveditelnost, nepřiměřené náklady nebo nedostatek personálních a/nebo finančních zdrojů k realizaci všech potřebných opatření do roku 2027“ (FG Rhein, 2021, S. 49). U takto intenzivně využívané mezinárodní řeky jako Rýn, která slouží také jako vodní cesta, a včetně oblasti Horního Rýna, je dobře koordinovaná implementace opatření organizačně i finančně náročná. Správní orgán Horního Rýna, Regierungspräsidium Freiburg, si v rámci RSV stanovil za cíl do roku 2027 přivést dva povrchové vodní útvary do dobrého stavu a chce k tomu podniknout všechny možné kroky (FG Rhein, 2021, S. 51, 53). Na vyšší úrovni vytvořila FG Rhein v roce 2020

program „Rýn 2040 – Program pro udržitelný rozvoj Rýna“ jako rozšíření programu „Rýn 2020“ z roku 2001. Tento program klade zvláštní důraz na přizpůsobení klimatickým změnám (FGG Rhein, 2024).

V nejnovější meziroční zprávě o implementaci opatření 3. plánovacího období Rámcové směrnice o vodě, která bude zveřejněna na konci roku 2024, byly data nově uvedena pouze pro celé Německo a ne podle povodí, a je známo pouze obecné hodnocení pokroku opatření (pro povodí Rýna označené jako „pozitivní“). Od roku 2025 by měla být na základě přehledu dosažených účinků a stavu vod vytvořena základna pro aktualizaci plánů povodí od roku 2027. Nejpozději v polovině roku 2027

by měl být návrh 4. plánu povodí k dispozici pro veřejnou konzultaci a měla by probíhat aktivní účast všech zainteresovaných skupin.

(FGG Rhein, 2024, S. Zeitplan;

Regierungspräsidien Baden-Württemberg,

2025). V následující části byly zohledněny

předchozí veřejné konzultace k prvnímu

časovému plánu, pracovního programu a

důležitým otázkám hospodaření s vodami

(2005) a k 1. (2008), 2. (2015) a 3. (2020)

plánům hospodaření s vodami v oblasti

Horního Rýna.

(Regierungspräsidium Freiburg, 2005, S. 1, 2;

Regierungspräsidien Stuttgart, Karlsruhe,

Freiburg, 2012; FGG Rhein, 2018, S. 6;

Bundesanstalt für Gewässerkunde, 2025).

Foto: AK Wasser im BBU; Vodní elektrárna Säckingen, Horní Rýn 2020

DOBŘÁ PRAXE VE VEŘEJNÉ ÚČASTI

- Možnosti účasti jsou výrazně zviditelněny a snadno dostupné na webových stránkách úřadů a široce šířeny veřejnosti, například prostřednictvím tisku.
- Podrobné zprávy o hodnocení stavu, analýzách mezer a nákladově-výhodových analýzách správy řek jsou veřejnosti aktuálně, pravidelně, úplně, srozumitelně a transparentně přístupné.
- Informace o plánech a opatřeních jsou pro laiky snadno pochopitelné.
- Veřejná slyšení pro občany probíhají v menších oblastech a na místě.
- Občané jsou při plánování zapojeni prostřednictvím informování, zvyšování kvalifikace (například osvěta) a možností účasti.
- Veřejnost je zapojena do plánování co nejdříve.
- Události účasti jsou moderovány participativně.
- Existuje dobré řízení očekávání ohledně účasti a cílů opatření.
- Fóra, konference, pracovní skupiny pro implementaci RSD jsou časově a finančně přístupná také pro dobrovolné ochránce vod.
- Podporují se místní, regionální, národní a mezinárodní vodní sítě zaměřené na oblasti povodí, které tvoří ochránce vod a aktivisté.
- Účast na směrnici o řízení rizika povodní a RSD je dobře koordinována za účelem identifikace a řešení problémů při implementaci.

*Zdroj: BUND Stellungnahme 17.05.2020; CIS-Leitfaden Nr. 8 zur Öffentlichkeitsbeteiligung (EC 2003); LAWA Empfehlungen zur Öffentlichkeitsbeteiligung (2013)

PILOTNÍ PROJEKT: DÍLČÍ ASPEKTY VEŘEJNÉ ÚČASTI NA HORNÍM RÝNĚ

Zpočátku bylo nadšení pro realizaci Rámcové směrnice o vodě i pro zapojení občanů obecně u všech zúčastněných velké (Working Group 2.9 Public Participation, 2003, S. Annex II; Netzwerk WasserInBürgerhand!, 2021). Již v roce 2001 byla na úrovni spolkové země zřízena stálá poradní skupina, která slouží k pravidelné výměně informací mezi zúčastněnými stranami a k jejich zapojení do realizace Rámcové směrnice o vodě (RSV) a směrnice o zvládnutí povodňových rizik (HWRM-RL) v Bádensku-Württembersku. Kromě toho byly od roku 2003 zřízeny tzv. „decentralizované informační okruhy“ k RSV na úrovni jednotlivých oblastí zpracování (např. Horní Rýn), aby byla zajištěna pravidelná výměna informací s regionálním a místním zaměřením. Také v těchto skupinách jsou kromě odpovědných a dotčených úřadů zapojeni i organizovaní, dotčení a zainteresovaní aktéři z obcí, hospodářství a oblasti ochrany životního prostředí a přírody. Obě organizační struktury slouží k veřejné účasti v rámci RSV (Regierungspräsidien Stuttgart, Karlsruhe, Freiburg, Tübingen, Dezember 2020).

„Aktivní účast“ na nejmenší územní jednotce – v dílčích povodích – v rámci konkrétního vytváření (a později aktualizace) plánů povodí a programů opatření byla v roce 2004 v Bádensku-Württembersku poprvé vyzkoušena v pilotním projektu „Včasná zapojení

veřejnosti v oblasti zpracování Horního Rýna“. Cílem bylo zjistit, jak by mohly být splněny požadavky na participaci podle článku 14 RSV, a zároveň otestovat na úseku Rýna, který spojuje různé ekologické a ekonomické charakteristiky (oblast zpracování Horní Rýn, skládající se z dílčích oblastí Wutach a Wiese), konkrétní přístup, který samotná RSV nedefinuje. Díky předem vypracovanému konceptu, poměrně velkému množství participačních opatření během trvání pilotního projektu a následnému vyhodnocení zkušeností bylo možné proces z pilotu přenést na participační postupy v rámci celého spolkového státu (Regierungspräsidium Freiburg, 2006).

Skutečnost, že bylo předem vypracováno koncepční schéma – „Koncepce pro informování, konzultace a zapojení veřejnosti“ (IABÖ), která vznikla ve spolupráci mezi ministerstvem životního prostředí, Zemským ústavem pro životní prostředí, vodohospodářským ředitelstvím a krajským úřadem ve Freiburgu – vytvořila pevný základ pro další rozvoj veřejné participace. Hlavním prvkem tohoto vývoje bylo zásadní rozhodnutí, že zapojení veřejnosti má probíhat již v rané fázi procesu, což plně odpovídalo doporučením EU-CIS (viz rámeček o dobré praxi). Aby byl participačním a hodnotícím procesům poskytnut dostatek času, byla veřejná účast zahájena o rok dříve, než stanovují povinné termíny pro zapojení (Regierungspräsidium Freiburg, 2006, S. 4 ff.).

V průběhu pilotního projektu na Horním Rýně se konalo množství veřejných shromáždění, na nichž byly názorně představeny mapy vodních útvarů a na jejich základě se diskutovaly struktury, možná řešení a provedení opatření (scénáře). Akcí se neúčastnili jen zástupci zájmových skupin (tzv. stakeholderů) – například oficiální zástupci Mezinárodní komise pro ochranu Rýna (IKSR), lobbisté či zástupci místních a regionálních občanských spolků jako regioWasser e.V. nebo Freiburská pracovní skupina pro vodu při Federaci občanských iniciativ na ochranu životního prostředí (BBU AK Wasser) – ale byla pozvána i široká veřejnost. Pozvánky proto neprobíhaly pouze prostřednictvím státního věstníku, ale i v denním tisku. Pro účely dokumentace, transparentnosti a také pro ty, kteří se nemohli účastnit, byly výsledky následně zveřejněny na internetu. V nich byl popsán nejen samotný proces a diskutované návrhy opatření, ale také bylo vysvětleno a odůvodněno, které připomínky byly přijaty a které nikoli. Tím byl vytvořen transparentní systém zpětné vazby (Geiler, 2023). Postup z té doby představuje dobrý praktický příklad pro zapojení veřejnosti a neztratil na aktuálnosti ani dnes.

Foto: Nikolaus Geiler; Účast veřejnosti v Horním Rýnu

PROCES: ZAPOJENÍ ŠIROKÉ VEŘEJNOSTI V PRŮBĚHU ČASU

Účast na 1. plánu povodí (2010-2015): 2004 – 2009

Přípravy na tvorbu plánu povodí a souvisejících opatření pro oblast zpracování Horního Rýna začaly v roce 2004. Výše zmíněný pilotní projekt veřejné účasti začal dvěma zahajovacími akcemi, které poskytly počáteční informace o Rámcové směrnici o vodě (RSV) a procesu zapojení veřejnosti v obou dílčích povodích pilotní oblasti Horní Rýn ve stejném roce. Následovaly akce v rámci tzv. „regionálních pracovních skupin“, které se zabývaly různými vodohospodářskými tématy v obou dílčích oblastech, jako je např. kvalita vody nebo průchodnost. První formální veřejná konzultace k výše uvedeným přípravným krokům se uskutečnila na jaře 2005.

Pro přípravu návrhů programů opatření (MP) a plánu povodí (BWP) pro oblast zpracování Horní Rýn se v roce 2005 uskutečnily další pilotní veřejné účastnické akce v dílčích oblastech Wutach a Wiese. Návrhy BWP a MP, které vznikly za účasti veřejnosti, byly poté na začátku roku 2006 zveřejněny. Tyto návrhy byly také prezentovány a diskutovány na jedné pracovní skupině v každé dílčí oblasti za účelem zapojení veřejnosti. S posledními dvěma regionálními pracovními skupinami na začátku roku 2006 byl pilot pro oblast Horní Rýn dokončen.

Z pilotního projektu vyplynulo doporučení krajského úřadu Freiburg pro časový plán veřejné účasti, a s využitím získaných zkušeností bylo možné přenést postupy pro aktivní účast na všechna povodí v Bádensku-Württembersku. Doporučení k časovému plánu bylo zahájit

veřejnou účast neprodleně (od začátku roku 2006) a provést dvě fáze veřejné účasti: První fáze, tzv. „předběžná veřejná účast“, měla trvat dvanáct měsíců a zaměřit se na důležitá vodohospodářská témata, zpracování předběžných návrhů plánu povodí (PP) a programů opatření (PO) na úrovni dílčích oblastí, aby výsledky mohly být následně integrovány do povodí a mezinárodně sladěny. Až poté, ve druhé fázi účasti (ideálně od poloviny roku 2008 do konce roku 2008), měla probíhat právně požadovaná „formální“ veřejná konzultace, během

„Aktivní účast veřejnosti před formálním slyšením musí být vnímána jako investice do budoucnosti.“
(Regierungspräsidium Freiburg, 2006, S.

níž měly být přijímány připomínky k plánům povodí, které byly následně integrovány, znovu mezinárodně sladěny a nakonec oficiálně schváleny PP a MP na úrovni povodí a celého FGE do konce roku 2009.

V oblasti Horního Rýna však proces neprobíhal zcela podle vlastní doporučené metodiky, takže nebylo možné otestovat předpokládaný přínos prodloužení doby pro vyjádření a integraci připomínek do plánu FGE-BWP a FGE-MP: Předběžná veřejná účast byla dokončena až na podzim 2008, takže formální fáze veřejné konzultace, která měla trvat šest měsíců, začala pro oblast Horního Rýna až koncem roku 2008, místo plánovaného termínu v polovině roku. Tento proces však vyhovoval právním předpisům, a i když časový plán byl napjatý, připomínky mohly být díky včasnému zapojení veřejnosti do plánů zohledněny až do konečné verze (konec roku 2009)

(Regierungspräsidium Freiburg, 2006, S. 2.1.3; Abb. 2, 3; Regierungspräsidium Freiburg, 2009, S. 12 - 16).

Účast na 2. plánu povodí (2016-2021): 2012-2015

Doporučený postup pro zapojení široké veřejnosti, mimo stálé poradní orgány a decentralizované informační kruhy, a před formální veřejnou konzultací již nemohl být pro přípravu druhého plánu povodí uplatněn. Aktualizovaný plán povodí a související programy opatření pro Horní Rýn, které mají být realizovány ve 2. cyklu povodňového managementu, byly vytvořeny v souladu s právně závaznými fázemi účasti (informování a konzultace) a v rámci stanovených termínů (formální účast od konce roku 2014). Veřejná účast byla podle vlastních údajů přesto „intenzivní“. Začátek formální veřejné konzultace byl zveřejněn na internetu a ve státním věstníku, přičemž zahajovací akce na úrovni státu umožnila široké veřejnosti teoreticky přístup k účasti, avšak pouze na úrovni informování a konzultace. Přibližně 200 osob z různých zájmových skupin se mohlo na akci informovat prostřednictvím prezentací a výstav plánů a mělo možnost je diskutovat. Jak široké byly tyto nabídky a zda kromě organizací a místních skupin byli přítomni i zájemci z řad veřejnosti, nelze z veřejně přístupných dokumentů zjistit.

(Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg, 2020; Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg, 2020; Regierungspräsidium Freiburg – Referat 51, 2015, S. 42).

Účast na 3. plánu povodí (2022-2027): 2019-2021

Pandemie Covid-19 představovala i v tomto procesu zlom: Předběžná veřejná účast k přípravě 3. povodňového cyklu na jaře 2020 nemohla probíhat v prezenčních akcích. Místo toho byly plány prezentovány v online akcích a zpřístupněny online. K tomu bylo vytvořeno

Foto: Nikolaus Geiler, Účast veřejnosti v Horním Rýnu

speciální projektové portál, na kterém bylo možné po dobu jednoho měsíce podávat komentáře, nápady a kritiku k plánům a opatřením. Zvláštností bylo, že příspěvky probíhaly prostřednictvím interaktivní mapové funkce, což znamená, že prostorová přiřazení opatření byla okamžitě zřejmá (Regierungspräsidien Baden-Württemberg, 2020; Regierungspräsidien Baden-Württemberg, 2025).

I když bylo díky online možnostem účasti rychle vytvořeno místo pro zapojení, nedostatek možnosti osobní výměny, diskuse a případně bilaterálních vysvětlení měly negativní dopad na možnosti participace. Přesto je třeba uznat, že v Bádensku-Württembersku, za těchto obtížných okolností – zejména v nejisté první fázi pandemie Covid-19 v roce 2020 – bylo vytvořeno „aktivnější“ nabídka účasti než formální písemná konzultace. Navíc kraj i za těchto zvláštních okolností zůstal věrný své základní rozhodnutí, že možnost účasti měla být k dispozici před oficiální veřejnou konzultací, která začala na konci roku 2020 (Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg, 2021; Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg, 2020). Laut Experti hodnotili tyto online formáty účasti v celostátním srovnání nakonec nejlépe. Důvodem bylo, že online účast v Bádensku-Württembersku byla organizována na velmi malém území (na úrovni podřízených oblastí), a proto byl přístup výrazně lepší než u online účastnických formátů v jiných spolkových zemích. Tyto nabídky pouze možnost vyjádřit se k všem opatřením souhrnně pro celé spolkové území (Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg, 2020; Baden-Württemberg Regierungspräsidien, 2025): Informace na takové územní úrovni a s takovou prostorovou rozmanitostí jsou velmi obecné a abstraktní. Navíc mnoho online formátů bylo velmi jednostranných a málo participativních. Účast místních obyvatel nebo lokálně postižených aktérů a zájemců byla tak téměř nemožná, pouze profesionální ochránci vod, lobbisté a další odborníci se mohli zapojit na této úrovni. Naopak ve Bádensku-Württembersku díky menšímu a méně rozmanitému rozsahu území byl přístup k diskutovaným vodním tělesům i pro laiky lepší a prezentované plány konkrétnější a snáze pochopitelné.

RELEVANCE KOMUNIKAČNÍCH STRATEGIÍ: PŘÍKLADNÉ POSTUPY NA HORNÍM RÝNĚ

Účast občanů a aktérů v rámci Rámcové směrnice o vodách byla a je v oblasti Horního Rýna výrazně lepší ve srovnání s ostatními povodňovými oblastmi v Bádensku-Württembersku a v celé zemi.

Z různých důvodů, které byly zmíněny v předchozích kapitolách, však v průběhu času klesl stupeň zapojení na Horním Rýně, stejně jako v jiných spolkových zemích. „Touha“ po účasti zřetelně klesla od prvního až po třetí povodňový cyklus, a to jak na straně úřadů, tak na straně občanů a nevládních organizací. „Aby byla ochrana vod úspěšná, musí být schopná nadchnout, aby tím mobilizovala lidi.“ (Netzwerk WasserInBürgerhand!, 2021; AK Wasser im BBU, regioWASSER e.V., 2022) Tato kvalita, která byla na začátku ještě zřejmá díky v Rámcové směrnici o vodách právně zakotvené klauzuli o účasti, se s časem rozplynula v nudný „správní úkon“. Schopnost úřadů nadchnout pro místní a regionální vodní politiku je však zásadní pro aktivní účast a výslednou přidanou hodnotu. Co lze nakonec konstatovat, je, že aktivní účast veřejnosti závisí především na následujících faktorech:

Stálé a transparentní organizační struktury

V Bádensku-Württembersku byly od samého začátku zavedeny již výše zmíněné tři úrovně organizace komunikace, výměny informací a účasti: poradní orgán na úrovni spolkové země, „decentralizované informační okruhy“ na úrovni oblastí povodí a regionální pracovní skupiny na úrovni dílčích povodí. Tímto způsobem bylo možné reflektovat a přizpůsobovat různé tematické oblasti plánů podle Rámcové směrnice o vodách na několika úrovních abstrakce (od programových okruhů po jednotlivá opatření), pracovních úrovních vzhledem k prostoru (od propojených až po konkrétní opatření) a v různých kruzích osob a aktérů (od úrovně spolkové země po místní úroveň obcí). Takto bylo možné splnit požadavky Rámcové směrnice o vodách na propojený a jednotný přístup, zároveň však zachovat lokální/regionalní a realitě blízký přístup.

Stálost těchto pravidelně využívaných struktur v průběhu let nepřinesla pouze jistotu plánování ohledně účasti veřejnosti, ale umožnila také vybudování důvěry mezi zúčastněnými stranami. Dále díky širšímu šíření informací do různých kruhů bylo možné oslovit potenciálně širší část veřejnosti. To bylo také umožněno zamýšlenou funkcí zprostředkovatelů ze strany organizací, které byly členy těchto organizačních struktur, a které tak dokázaly informace přenést do obcí (Regierungspräsidium Freiburg, 2006, S. 7-10; Regierungspräsidium Freiburg, 2009, S. 11, f.).

„Bádensko-Württembersko
vsází na komplexní
informovanost a
transparentnost při
plánování opatření.“
(Baden-Württemberg Ministerium f.
Umwelt, Klima u. Energiewirtschaft, 2020)

Organizační přípravné kroky příslušného úřadu (RP Freiburg) – analýza aktérů, vytvoření časového plánu pro účast veřejnosti, shromáždění nástrojů a formátů pro účast (např. jak komunikovat opatření), posouzení náročnosti – byly pro to nezbytnou podmínkou. (Regierungspräsidium Freiburg, 2006, S. 5).

Komunikační styl a přístup

Angažovanost se na Horním Rýnu odrážela v kvalitních diskuzních skupinách o vodních útvarech a jejich plánech opatření. Tyto diskuse mohly vzniknout díky tomu, že odpovědní pracovníci z administrativy moderovali akce sami a tuto odpovědnost nepředávali, čímž mohli poskytnout vysvětlení a účet za plánování, být přístupní a přímo se podílet na diskusi. Kladli důraz na kompetentní moderování, které dokázalo zaměřit diskusi účastníků na spolupráci, nikoli na konfrontaci – která vzniká už jen díky různým nebo dokonce protikladným potřebám využití a zájmům účastníků, např. průmysl vs. ochránci přírody. Typ komunikace je tedy klíčový v procesu, jehož cílem je dosáhnout co nejvyšší akceptace všech aktérů. Také postavení, které administrativní orgány zaujmou v diskusi, může mít velký vliv na výsledek: zda jde o hierarchickou diskusi, nebo diskusi na rovnocenné úrovni. Odpovědným pracovníkům v oblasti Horního Rýna se podařilo účastníkům předat pocit, že „jsme na jedné lodi“: tedy, že opatření k realizaci Směrnice o vodách musí být nyní společně prováděna a realizována (Geiler, 2023). Pocit soudržnosti a prezentace pozice státu jako „obhájce svých občanů“, nebo jak se v angličtině říká „public servants“ – tedy služebníci veřejnosti (v češtině státní služba), a ne jako protivníci nebo vládci, umožňuje lepší spolupráci všech stran.

Regierungspräsidium Freiburg zaujalo vůdčí roli při realizaci procesu účasti. Jeden z hlavních důvodů byl ten, že několik velmi angažovaných osob ve veřejných institucích se nebálo jít novou cestou v oblasti vodní politiky: cestou, která zajišťuje více podílu pro občany a dotčené osoby (Geiler, 2023). Jak je to i v jiných politických oblastech, otevřenost pro účast občanů a inovace procesů závisí na konkrétních osobách, kromě obecné personální struktury, tedy na kapacitách a pracovním zatížení veřejných institucí.

KOMUNIKACE A POSTOJ: Nástroje pro aktivní veřejnou účast

- **Reklama** (Web, místní noviny, sociální média)
- Vytváření „důvěry“ prostřednictvím osobního kontaktu
- **Prezentace**: konference, informační večery, brožury, informační plakáty, webové stránky
- Výslech znamená naslouchat a odpovídat vhodně: setkání s občany, rozhovory, workshopy
- Uctívá diskuse o problémech v konstruktivním dialogu s nestrannou moderací
- **Otevřený přístup** k návrhům řešení ze strany občanské společnosti
- **Pracovní konference** nebo kreativní dílna na podporu pocitu odpovědnosti a vlastní účinnosti
- **Kritická** zhodnocení účastnických opatření a jejich zlepšení
- Účetní povinnost: **zprávy**
- **Sledování diskuzních** bodů pro dlouhodobý dopad a angažovanost

EU-CIS, S. 12–14, 25, 26, 49, 56, 59 ff., 75 ff., 92 ff.
Annex I

Evaluace a zpětná vazba

Jak byly účastnické opatření nakonec vnímány, závisí samozřejmě na subjektivních názorech a očekáváních ohledně procesu a výsledků účasti. Kvalitativními kritérii úspěchu jsou kromě kvality provedení veřejné účasti i základní přístup k a kvalita primární obsahové a organizační přípravy: například úroveň podrobnosti, přesnost, názornost, jasné odpovědnosti, kvantifikovatelnost opatření a odhad nákladů a přínosů. Jednou z forem hodnocení úspěchu mohou být dotazníky účastníků: pro pilotní projekt na Horním Rýně byly shromažďovány a vyhodnocovány zpětné vazby prostřednictvím dotazníků v rámci průběžného výzkumu (Regierungspräsidium Freiburg, 2006; Uhrendahl, 2023). Také počet písemných námitek v rámci formálního slyšení veřejnosti může být dobrým indikátorem toho, jak probíhal proces zapojení aktérů před tím: například zda na setkáních občanů již byly vyřešeny otevřené otázky nebo zda byly připomínky aktérů zahrnuty a následně zohledněny v návrzích. Pokud porovnáme počet písemných námitek mezi jednotlivými spolkovými zeměmi, lze si všimnout velkých rozdílů: tam, kde již probíhala intenzivní výměna mezi zasaženými aktéry a správou během vývoje opatření a komunikace na veřejnosti, bylo podáno jen málo námitek (Geiler, 2023) (Uhrendahl, 2023). Účast a intenzivní komunikace s aktéry jsou klíčem k akceptaci a nakonec i k nižší zátěži pro správu v následné fázi.

Všechna chvála stran účasti a komunikace s veřejností v Baden-Württembersku, existují i některé nedostatky, které tato případová studie neprozkoumala podrobněji. Jedním z problémů, na který bylo již na začátku kapitoly upozorněno, je dosažitelnost a motivace široké veřejnosti k účasti na vodohospodářských procesech. Tento problém byl rovněž pozorován i na Horním Rýně, kde navzdory nízkým překážkám pro účast, jako je zveřejnění pozvánek v novinách, nakonec přišlo jen málo obyvatel nebo občanů. Není známo, zda existuje strategický plán pro další zlepšení a zvýšení účasti. Konečně, jedním z očividnějších aspektů je otázka, zda a kdy byly opatření podle RSV skutečně implementována. Podle mezivýroční zprávy RSV z roku 2024 byly ve FGE Rýn "základní opatření (...) plně přijata" (Bundesanstalt für Gewässerkunde, 2025). Pokles možnosti účasti a masivní selhání v implementaci a dosažení cílů (dobrý stav vod) podle Směrnice o vodní politice (RSV) však otevírá kritickou otázku, jak a za jakých podmínek bude RSV pokračovat od roku 2027 (Projektbüro Gewässerbündnis Baden-Württemberg, 2025; WasserInBürgerhand!, 2020; BUND AK Wasser Unterarbeitsgruppe WRRL-Anhörung, 2020; Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, 2024).

VLIV A PŘENOSITELNOST NA JINÁ POVODÍ: PŘÍKLAD HORNÍHO RÝNA

Dobrá účast veřejnosti na Horním Rýně měla vliv: další vládní úřady v Bádensku-Württembersku se z ní poučily a převzaly ji – jak bylo zamýšleno při koncipování pilotní studie „Předběžná veřejná účast v rámci povodí Horního Rýna“. Vytvořil se pozitivní tlak mezi krajskými úřady, které se prostřednictvím vzájemných porovnání snažily přizpůsobit

úspěšný postup vlastními podmínkami. Ale také výměna, spolupráce a personální překrytí mezi dílčími povodími pod správou stejného i různých krajských úřadů, stejně jako s nadřízenými institucemi pro specifická témata řízení vodních zdrojů nebo mezinárodní spolupráce (IKSR), určitě motivovaly k následování dobrého příkladu. Tak se stalo, že mnoho aspektů, které byly původně vyvinuty pro Horní Rýn, bylo aplikováno na Horní Rýn. Stejně jako na Horním Rýně (se Švýcarskem) je i na Horním Rýně koordinace implementace RSV mezinárodní (se Švýcarskem a Francií) nezbytná (a je požadována RSV) (Europäisches Parlament; Rat der Europäischen Union, 2000, S. 33; Regierungspräsidium Karlsruhe, 2005) Pokud vezmeme v úvahu tento aspekt, je velmi pravděpodobné, že dobré příklady, jako je zde uvedená účast veřejnosti v rámci RSV, budou mít vliv nejen uvnitř a mezi správními úrovněmi stejného nebo různých spolkových zemí, ale také mezi národy.

Tato "inspirační síla" je hlavní motivací této případové studie, která byla vytvořena pro budování zdrojů, a to zahrnuje dobré a inspirující příklady v povodí Odry. Nejen otázky týkající se pohraničních vod, ale i mezinárodní koordinace na ochranu mezinárodních toků jsou paralelou, kterou lze pozorovat mezi Rýnem a Odrou. Z tohoto důvodu zaznívá výzva nejen k výměně a vzájemnému učení mezi zeměmi, které sdílejí jednu řeku, ale také mezi aktéry různých řek. To by mělo platit jak pro občanskou společnost, jak je to vyjádřeno v projektu EURENI (pro který byla tato případová studie napsána), tak pro státní instituce (např. Mezinárodní komise pro ochranu Rýna nebo Odry) – i když existuje mnoho rozdílů, např. administrativního i ekologického charakteru. Klíčové prvky, které byly v této případové studii uvedeny (viz rámečky s dobrými praktiky a nástroji pro aktivní veřejnou účast), jsou přenositelné. To je také jeden z důvodů, proč byly v rámci projektu EURENI "Vytvoření česko-polsko-německé sítě pro environmentálně a přírodně šetrný regionální rozvoj v povodí Odry" naplánovány a již částečně uskutečněny studijní cesty na velmi různé řeky tří zemí (tří zemí Odry – Česká republika, Polsko a Německo) s účastí zástupců vládních a nevládních organizací.

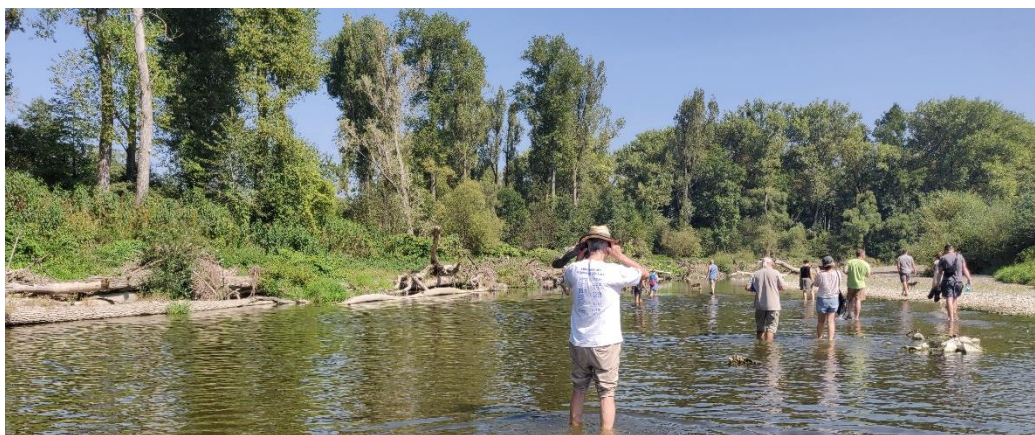

Foto: Theresa Wagner, EURENI-Projekt „Čas na Odru“ Studijní cesta na Bečvu, 2024

ROLE A VÝZNAM OBČANSKÝCH SÍTÍ

S předchozím bodem se již ukazuje význam občanských sítí. Horizont lze často rozšířit teprve tehdy, když se člověk setká s jinými perspektivami: to platí jak pro mezinárodní výměnu, tak i na regionální úrovni mezi aktéry s různými názory a cíli týkajícími se řeky. Zde mohou občanské subjekty zapojené do implementace RSV představovat cenný zdroj. Mohou být neorganizované (např. obyvatelé) nebo organizované. Ty druhé mohou být ve formě spolků (např. turistických, rybářských, ochránářských) nebo volnějších sdružení, sítí či občanských iniciativ, které mohou přinést cenný obsahový i komunikační příspěvek. Takové místní, regionální, národní a mezinárodní vodní sítě pro povodí, např. z řad ochránců vod a angažovaných osob, by měly být podle příručky CIS podporovány (viz rámeček o dobré praxi v účasti veřejnosti).

Vodní sítě mohou sloužit k výměně informací na občanské úrovni, někdy rychleji a s menšími bariérami než z iniciativy úřadů, a dokonce k mezinárodnímu dialogu mezi úřady a občanskou společností. Kromě toho mají vliv na formování veřejného mínění, podporují vzájemné porozumění a tím i (občanskou) společenskou soudržnost a poskytují osvětu a zvyšování povědomí o otázkách správy vod, environmentální politiky a ochrany přírody: jak v širší veřejnosti, tak mezi zájemci o vodní hospodářství i mezi mladými lidmi.

Příklad takové vodní sítě je „RheinNetz“, které bylo vytvořeno s cílem „iniciovat a podporovat rozsáhlé zapojení veřejnosti do implementace Směrnice o vodách (RSV) v povodí Rýna prostřednictvím přeshraniční spolupráce různých institucí a organizací“ (Geiler, 2023; Ecologic Institut gemeinnützige GmbH, 2001-2006). V této vodní síti byli zastoupeni aktéři z Nizozemska, Lucemburska, Belgie, Francie a Německa. Díky této síti nevládních organizací (NGO) byly například vyzkoušeny způsoby, jak nadchnout mladé lidi pro Směrnici o vodách (RSV). Jak již název naznačuje, cílem tohoto i dalších vodních sítí je propojit občanskou veřejnost a různé aktéry v oblasti vodní politiky: například díky RheinNetz byly v rámci informačních akcí vyměněny osvědčené praktiky veřejné účasti v povodí řeky (Ecologic Institut gemeinnützige GmbH, 2001-2006; Kranz, 2006). Je třeba zmínit i další vodní sítě, které plní podobné úkoly a obecně se podílejí na účasti veřejnosti v rámci RSV, jako je Wassernetz NRW, Wassernetz Berlín nebo v roce 2024 nově založené Gewässerbündnis Baden-Württemberg, a v neposlední řadě i mezinárodní síť „Čas na Odru“ (Wassernetz NRW, 2014; Berliner Landesarbeitsgemeinschaft Naturschutz e.V, 2025; Lebendige Flüsse e. V., 2025; Deutscher Naturschutzring, 2025; Working Group 2.9 Public Participation, 2003). Státní podpora takovýchto sítí tedy přímo i nepřímo znamená kvalifikaci a aktivaci občanské společnosti k účasti na otázkách vodní politiky a představuje investici do budoucnosti (BUND AK Wasser Unterarbeitsgruppe WRRL-Anhörung, 2020, S. 3).

„Dobře řízený proces účasti veřejnosti není zdarma a vyžaduje čas a energii, ale na konci se vyplatí. Účast veřejnosti není samoučelná, ale nástroj k dosažení environmentálních cílů směrnice o vodní politice.“
(EU-CIS, S. vi)

ZKLAMÁNÍ

Právní povinnost účasti veřejnosti na otázkách a řešeních vodního hospodářství, jak je stanovena v článku 14 směrnice o vodách (RSV), byla při svém zavedení novinkou, a způsob, jakým byla tato povinnost naplňována, a forma zapojení občanů a aktérů musela být nejprve vyzkoušena a naučena.

Až do zavedení směrnice o vodách (RSV) byla možná pouze formální písemná účast. Na začátku bylo ve všech spolkových zemích těžké přecházet od určité „authority“ a názoru, že participace občanů práci úřadů komplikuje a že účast veřejnosti je náročná. Kromě toho ve státní správě nebyli zaměstnanci, kteří by měli zkušenosti a školení v oblasti participativních procesů. Bylo potřeba lidí s komunikačními dovednostmi, „pečujících typů“ a struktury, které by tuto práci podporovaly. Tento odmítavý postoj a nedostatek kompetencí vedly k tomu, že se nikdo neodvážil řešit (skutečné) konflikty, a místo toho byly zahajovány pouze projekty, které nevyvolávaly žádné nebo jen malé kontroverze, tedy „nízko visící ovoce“ bylo sklízeno. Postup proti silným lobbistickým skupinám nebo nepohodlným rozhodnutím se nechtěl podniknout, protože se nechtělo riskovat soudní procesy a upřednostňovala se co největší dobrovolnost. Tento přístup, navzdory úsilí jednotlivých odpovědných osob, vedl k celkové situaci, kdy výzvy, ale nezbytné kroky k dosažení dobrého stavu vodních toků, nebyly podniknuty a stále čekají na řešení.

Problémy a s nimi spojené požadavky na hledání řešení se však díky klimatické krizi staly složitějšími a rostly. Odklad tedy může být nakonec nákladný – jak finančně, tak ekologicky.

DALŠÍ INFORMAČNÍ ODKAZY NA WRRL:

1. [BUND: Wasserrahmenrichtlinie](#)
2. [BUND Baden-Württemberg: Wasserrahmenrichtlinie](#)
3. [UBA: Wasserrahmenrichtlinie](#)
4. [WasserBLiCK](#)
5. [LAWA: Wasserrahmenrichtlinie](#)
6. [WRRL Baden-Württemberg](#)
7. [FGG-Rhein](#)
8. [Wasser-DE](#)

PODĚKOVÁNÍ A ODKAZY

Autorka zvláště děkuje panu doktoru Nikolausi Geilerovi a panu doktoru Thomasu Uhlendahlovi z regioWASSER e.V. za rozhovor a poskytnuté informace o procesech veřejné účasti v povodí Rýna. Kromě jejich regionálního angažmá v oblasti ochrany vod se podílejí na práci v pracovní skupině AK Wasser Spolkového svazu občanských iniciativ pro ochranu životního prostředí e.V. (BBU), kde se zaměřují na propojení a přenos znalostí a zapojení občanů do vodní politiky.

Další informace jsou k dispozici na internetu [zde](#) a na Instagramu [Instagram](#). Poděkování také patří Christianu Schweerovi za poskytnutí analýz týkajících se implementace RSV a účasti veřejnosti podle čl. 14. Pracuje pro BUND Berlin e.V. a v Berlínské zemské pracovní skupině pro ochranu přírody e.V. v rámci Wassernetz~Berlin. Další informace o Wassernetz~Berlin jsou k dispozici [zde](#) [hier](#).

Fotografie byly laskavě poskytnuty Dr. Nikolausem Geilerem pro tuto publikaci.

Autorka: Theresa Wagner, vědecká pracovnice v oblasti vodní politiky Bund für Umwelt und Naturschutz e.V. Německo.

Přeloženo: DeepL

Text upravili: Marie Černá, Vlastimil Karlík

Tato publikace vznikla v rámci projektu EURENI, který je financován BMUV, s názvem „Establishment of a German-Polish-Czech network for environmentally and nature-friendly regional development in the Oder catchment area“ (česky: „Vytvoření německo-polské-české sítě pro environmentálně a přírodně přívětivý regionální rozvoj v povodí Odry“). Vyjádřená stanoviska a názory v této publikaci nemusí nutně odpovídat názoru poskytovatele financování.

Cílem projektu je posílit a zlepšit komunikaci a spolupráci mezi nevládními organizacemi (NGO), občanskou společností a dalšími zájmovými skupinami z Polska, Německa a České republiky na národní a mezinárodní úrovni týkající se problematiky řeky Odry. Prostřednictvím výměny informací by měl být vytvořen společný pohled na vzájemné perspektivy pro třístranné povodí této řeky. K budování povědomí o aktuálních vodohospodářských výzvách a možných řešeních na řece Odře budou šířeny také informace a materiály, jako jsou tato a další případové studie z Polska a Česka.

Případové studie, přeložené do tří jazyků zemí povodí Odry, stejně jako další informace o řece Odře a projektu, a o obnovené mezinárodní koalici „Čas na Odru“ jsou k dispozici na webových stránkách [SaveOder](https://saveoder.org/), www.odra.pl a <https://arnika.org/publikace>.

Gefördert durch:

Bundesministerium
für Umwelt, Naturschutz, nukleare Sicherheit
und Verbraucherschutz

aufgrund eines Beschlusses
des Deutschen Bundestages

Czas na Odre
Zeit für die Oder
Čas na Odru

Koalice „Čas na Odru“ je mezinárodní partnerství tří říčních spojení občanských organizací. Usilujeme o trvalou ochranu řeky Odry a jejího povodí pro občany Česka, Německa, Polska a Evropy.

Další informace o mezinárodní spolupráci v rámci koalice „Čas na Odru“ naleznete na internetových stránkách <https://saveoder.org/>

LITERATURA

- AK Wasser im BBU, regioWASSER e.V. (06. Juni 2022). Warum scheitert die Umsetzung der EG-Wasserrahmenrichtlinie (WRRL)? Abgerufen am 24. März 2025 von <https://www.akwasser.de/node/117>
- Baden-Württemberg Regierungspräsidien. (2025). Frühzeitige Öffentlichkeitsbeteiligung auf Ebene der Teilbearbeitungsgebiete (TBG) 2020. Abgerufen am 22. März 2025 von <https://rp.baden-wuerttemberg.de/themen/wasserboden/oeffentlichkeitsbeteiligung/>
- Berliner Landesarbeitsgemeinschaft Naturschutz e.V. (2025). Wassernetz Berlin. Abgerufen am 24. März 2025 von <https://wassernetz-berlin.de/>
- BMUB/UBA. (2016). Die Wasserrahmenrichtlinie – Deutschlands Gewässer 2015. Bonn, Dessau.
- BMUV. (Stand: 01.03.2011). Die Europäische Wasserrahmenrichtlinie und ihre Umsetzung in Deutschland. Von <https://www.bmu.de/themen/wasser-und-binnengewasser/gewaesserschutzpolitik/deutschland/umsetzung-der-wrrl-in-deutschland> abgerufen
- BMUV/UBA. (2022). Die Wasserrahmenrichtlinie – Gewässer in Deutschland 2021. Fortschritte und Herausforderungen. Bonn, Dessau.
- BUND AK Wasser Unterarbeitsgruppe WRRL-Anhörung. (17. Mai 2020). Stellungnahme des BUND anlässlich der Anhörung gemäß Art. 14 WRRL zu den wichtigen Gewässerbewirtschaftungsfragen für die Bewirtschaftungsplanung 2021-2027 innerhalb der deutschen Flussgebiete bzw. Flussgebietsanteile. (B. f. Deutschland, Hrsg.) Abgerufen am 24. März 2025 von Der BUND-Arbeitskreis Wasser; <https://www.bund.net/ueber-uns/organisation/arbeitskreise/wasser/>; https://www.bund.net/fileadmin/user_upload_bund/publikationen/fluesse/fluesse_wrrl_ak_stellungnahme.pdf
- Bundesamt für Justiz. (31. Juli 2009). Gesetz zur Ordnung des Wasserhaushalts 1) 2) (Wasserhaushaltsgesetz - WHG); § 29 Fristen zur Erreichung der Bewirtschaftungsziele. (B. D. Justiz, Hrsg.) Abgerufen am 13. 09 2024 von gesetz-im-internet: https://www.gesetze-im-internet.de/whg_2009/_29.html
- Bundesamt für Naturschutz. (2021). Auenzustand. Abgerufen am 26. September 2024 von Auenzustandsbericht 2021: <https://www.bfn.de/auenzustand>
- Bundesamt für Naturschutz. (2024). Hochrhein östl. Waldshut. Abgerufen am 27. September 2024 von Natura 2000 Gebiete: <https://www.bfn.de/natura-2000-gebiet/hochrhein-oestl-waldshut>
- Bundesamt für Naturschutz. (2024). Landschaftssteckbrief Hochrhein. Abgerufen am 26. September 2024 von <https://www.bfn.de/landschaftssteckbriefe/hochrhein>
- Bundesamt für Naturschutz. (2024). Telestes souffia - Strömer. Abgerufen am 27. September 2024 von <https://www.bfn.de/artenportraits/telestes-souffia>
- Bundesanstalt für Gewässerkunde. (13. 01 2025). WasserBLiCK. (Bundesanstalt für Gewässerkunde, Herausgeber) Abgerufen am 22. 03 2025 von Abgabedateien zum WRRL-Zwischenbericht/Maßnahmenprogramm 2024: <https://www.wasserblick.net/servlet/is/237823/>
- Deutscher Naturschutzring. (2025). SaveOder. Von Webseite des Bündnis "Zeit für die Oder": <https://saveoder.org/> abgerufen
- Ecologic Institut gemeinnützige GmbH. (2001-2006). RheinNetz – Gemeinsam für den Rhein von morgen. Abgerufen am 24. März 2025 von <https://www.ecologic.eu/de/1103>
- Europäisches Parlament; Rat der Europäischen Union. (23. Oktober 2000). RICHTLINIE 2000/60/EG DES EUROPÄISCHEN PARLAMENTS UND DES RATES vom 23. Oktober 2000 zur Schaffung eines Ordnungsrahmens für Maßnahmen der Gemeinschaft im Bereich der Wasserpolitik. (E.-L. d. Union, Hrsg.) Von <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000L0060-20141120> abgerufen
- FGG Rhein. (2014). FGG Rhein. Abgerufen am 25. 09 2024 von Daten: für Daten zum Einzugsgebiet: <https://fgg-rhein.de/servlet/is/100035/>
- FGG Rhein. (16. November 2018). Umsetzung der EG-Wasserrahmenrichtlinie. Abgerufen am 30. September 2024 von Vorstellung des Zeitplans und Arbeitsprogramms sowie der vorgesehenen Maßnahmen zur Information und Anhörung der Öffentlichkeit im Rahmen der Aktualisierung der Bewirtschaftungspläne in der FGG Rhein: https://rp.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/RP-Internet/Themenportal/Wasser_und_Boden/Wasserrahmenrichtlinie/_DocumentLibraries/Bekanntmachungen/20181116_ZAP_Rhein.pdf

- FGG Rhein. (Dezember 2021). Überblicksbericht der Flussgebietsgemeinschaft Rhein. Abgerufen am 27. September 2024 von zur Bewirtschaftungsplanung nach Wasserrahmenrichtlinie für den 3. Bewirtschaftungszeitraum: https://fgg-rhein.de/servlet/is/4367/20211222_%C3%9C-Bericht_final.pdf?command=downloadContent&filename=20211222_%DC-Bericht_final.pdf
- FGG Rhein. (2024). Rhein 2040 - Programm zur nachhaltigen Entwicklung des Rheins. Abgerufen am 27. September 2024 von <https://fgg-rhein.de/servlet/is/100046/>
- FGG Rhein. (2024). Zeitplan. Abgerufen am 26. September 2024 von <https://fgg-rhein.de/servlet/is/4365/>
- Geiler, N. (18. Dezember 2023). Dr. (T. Wagner, Interviewer) Zoom-Konferenz.
- IKSR. (13. 02 2020). Programm Rhein 2040. Der Rhein und sein Einzugsgebiet: Nachhaltig bewirtschaftet und klimaresilient. Von https://www.iksr.org/fileadmin/user_upload/DKDM/Dokumente/Broschueren/DE/bro_De_2040_lang.pdf abgerufen
- IKSR. (2024). Hochrhein. Von <https://www.iksr.org/de/themen/rhein/teileinzugsgebiete/hochrhein/> abgerufen
- IKSR. (2024). Internationale Kommission zum Schutz des Rheins. Abgerufen am 25. September 2024 von <https://www.iksr.org/de/>
- Kranz, N. (17.-18.. Januar 2006). Beteiligung der Öffentlichkeit im RheinNetz. Abgerufen am 24. März 2025 von Umsetzung der WRRL in Europa und NRW - Auf dem Weg zur Maßnahmenplanung: https://www.ecologic.eu/sites/default/files/presentation/2022/kranz_rheinnetz_gelsenkirchen.pdf
- Land Baden-Württemberg. (3. Dezember 2013). Wassergesetz für Baden-Württemberg (WG). (zuletzt geändert am 7. Februar 2023). Abgerufen am 20. 09 2024 von https://www.landesrecht-bw.de/perma?a=WasG_BW
- LAWA. (2013). Empfehlungen zur koordinierten Anwendung der EG-HWRM-RL und EG-WRRL - Potenzielle Synergien bei Maßnahmen, Datenmanagement und Öffentlichkeitsbeteiligung -. Magdeburg: Bund/Länder-Arbeitsgemeinschaft Wasser; Ministerium für Landwirtschaft und Umwelt des Landes Sachsen-Anhalt. Abgerufen am beschlossen auf der 146. LAWA-VV am 26. / 27. September 2013 in Tangermünde von https://wasserblick.bafg.de/servlet/is/142658/VerlinkungspapierWRRL_HWRM-RL.pdf?command=downloadContent&filename=VerlinkungspapierWRRL_HWRM-RL.pdf
- LAWA. (2018). Umsetzungsstand der Maßnahmen nach Wasserrahmenrichtlinie. Zwischenbilanz 2018. Erfurt: Bund/Länder-Arbeitsgemeinschaft Wasser (LAWA)-Geschäftsstelle, Ministerium für Umwelt, Energie und Naturschutz Thüringen. Von https://www.wasserblick.net/servlet/is/182310/LAWA-Umsetzungsstand_WRRL_final_barfrei.pdf?command=downloadContent&filename=LAWA-Umsetzungsstand_WRRL_final_barfrei.pdf abgerufen
- Lebendige Flüsse e. V. (2025). Gewässerbündnis Baden-Württemberg. Von Gemeinsam für Bäche und Flüsse voller Leben!: <https://www.gewaesserbueundnis-bw.de/> abgerufen
- Ministerium für Umwelt, Klima u. Energiewirtschaft. (22. 12 2020). Öffentlichkeitsbeteiligung. Abgerufen am 22. 03 2025 von <https://um.baden-wuerttemberg.de/de/umwelt-natur/wasser/blaugut/europaeische-wasserrahmenrichtlinie/oeffentlichkeitsbeteiligung>
- Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft , Baden-Württemberg. (21. Dezember 2020). Bestandsaufnahme 2004. Abgerufen am 24. März 2025 von Erster Bewirtschaftungszyklus: <https://um.baden-wuerttemberg.de/de/umwelt-natur/wasser/blaugut/europaeische-wasserrahmenrichtlinie/erster-bewirtschaftungszyklus/bestandsaufnahme-2004>
- Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft. (01. November 2024). Die meisten Fließgewässer im Land sind in keinem guten Zustand; Umweltdaten Bericht 2024;. Abgerufen am 24. März 2025 von Umweltportal Baden-Württemberg: <https://umweltportal.baden-wuerttemberg.de/umweltdaten-bericht-2024/fliessgewaesser-in-keinem-guten-zustand>
- Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg. (12. Dezember 2020). Anhörung der Entwürfe der Bewirtschaftungspläne. Abgerufen am 22. 03 2025 von Zweiter Bewirtschaftungszyklus: <https://um.baden-wuerttemberg.de/de/umwelt-natur/wasser/blaugut/europaeische-wasserrahmenrichtlinie/zweiter-bewirtschaftungszyklus/oeffentlichkeitsbeteiligung>
- Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg. (21. Dezember 2020). Zweiter Bewirtschaftungszyklus (2016-2021). Abgerufen am 22. 03 2025 von <https://um.baden-wuerttemberg.de/de/umwelt-natur/wasser/blaugut/europaeische-wasserrahmenrichtlinie/zweiter-bewirtschaftungszyklus>

- Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg. (02. Juli 2021). Anhörung der Entwürfe der aktualisierten Bewirtschaftungspläne. Abgerufen am 21. Oktober 2024 von <https://um.baden-wuerttemberg.de/de/umwelt-natur/wasser/blaues-gut/europaeische-wasserrahmenrichtlinie/dritter-bewirtschaftungszyklus/oeffentlichkeitsbeteiligung>
- Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft, Baden-Württemberg. (22. Dezember 2020). Öffentlichkeitsbeteiligung. Abgerufen am 21. Oktober 2024 von <https://um.baden-wuerttemberg.de/de/umwelt-natur/wasser/blaues-gut/europaeische-wasserrahmenrichtlinie/oeffentlichkeitsbeteiligung>
- Netzwerk WasserInBürgerhand! (13. Juli 2021). Nachrichten. Abgerufen am 23. März 2025 von Wasserrahmenrichtlinie: Öffentlichkeitsbeteiligung vergeigt; BBU-Wasserrundbrief Nr. 1180, 27. Juni 2021: <https://wasser-in-buergerhand.de/nachrichten/2021/WRRL-Oeffentlichkeitsbeteiligung.htm>
- Projektbüro Gewässerbündnis Baden-Württemberg, L. (19. März 2025). Weltwassertag: Gewässerbündnis BW sieht dringenden Handlungsbedarf beim Schutz der Gewässer. (B. L.-W. e.V., Herausgeber) Abgerufen am 24. März 2025 von Gemeinsame Pressemitteilung von BUND, NABU und LFV Baden-Württemberg: <https://www.bund-bawue.de/service/pressemitteilungen/detail/news/weltwassertag-gewaesserbuendnis-baden-wuerttemberg-sieht-dringenden-hand-lungsbedarf-beim-schutz-der-gewaesser-im-land/>
- Regierungspräsidien Baden-Württemberg. (2020). Beendet - Aktive Öffentlichkeitsbeteiligung im Rahmen der Aktualisierung der Bewirtschaftungspläne für den Zeitraum 2022 bis 2027 nach Europäischer Wasserrahmenrichtlinie (WRRL). (R. Freiburg, Herausgeber) Abgerufen am 23. März 2025 von <https://www.buergerbeteiligung.de/wasserrahmenrichtlinie-bw/index>
- Regierungspräsidien Baden-Württemberg. (2024). Teilbearbeitungsgebiete, Unterseite: Teilbearbeitungsgebiete: <https://rp.baden-wuerttemberg.de/themen/wasserboden/wrrl/seiten/tbg-karte>; Unterunterseite: TBG 20: <https://rp.baden-wuerttemberg.de/themen/wasserboden/wrrl/tbg20/>; Unterunterseite: TBG 21: <https://rp.baden-wuerttember.de>. Abgerufen am 25. September 2024 von Europäische Wasserrahmenrichtlinie (EG-WRRL): <https://rp.baden-wuerttemberg.de/themen/wasserboden/wrrl/>
- Regierungspräsidien Baden-Württemberg. (2025). Umsetzungsprozess und Umsetzungsstand. Abgerufen am 26. September 2024 von <https://rp.baden-wuerttemberg.de/themen/wasserboden/wrrl/seiten/umsetzungsstand/>
- Regierungspräsidien Stuttgart, Karlsruhe, Freiburg. (14. Dezember 2012). Veröffentlichung der Regierungspräsidien Stuttgart, Karlsruhe, Freiburg und Tübingen zur Europäischen Wasserrahmenrichtlinie gemäß § 3e Abs. 3 Wassergesetz (WG) Baden-Württemberg und § 83 Abs. 4 Satz 1 Nr. 1 Wasserhaushaltsgesetz (WHG). Abgerufen am 30. September 2024 von Vorstellung des Zeitplans und Arbeitsprogramms sowie der vorgesehenen Maßnahmen zur Information und Anhörung der Öffentlichkeit im Rahmen der Aktualisierung der Bewirtschaftungspläne für die baden-württembergischen Bearbeitungsgebiete Alpenrhein/Bodensee,: https://rp.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/RP-Internet/Themenportal/Wasser_und_Boden/Wasserrahmenrichtlinie/_DocumentLibraries/Bekanntmachungen/rpt-bekanntm-wrrl-2012-12-14.pdf
- Regierungspräsidien Stuttgart, Karlsruhe, Freiburg, Tübingen. (Dezember 2020). Bewirtschaftungsplan Aktualisierung 2021 für den baden-württembergischen Anteil der Flussgebietseinheit Rhein ENTWURF. Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft Baden-Württemberg; . Abgerufen am 22. März 2025 von https://um.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/redaktion/m-um/intern/Dateien/Dokumente/3_Umwelt/Wasser/Rechtsvorschriften/WRRL/Zyklus-3/BWP-3/Entwurf-BWP2021-RheinBW-Dez2020-barrierefrei.pdf
- Regierungspräsidium Freiburg – Referat 51. (2015). Bewirtschaftungsplan Hochrhein Aktualisierung 2015 (Baden-Württemberg). Freiburg: Ministerium für Umwelt, Klima und Energiewirtschaft Baden-Württemberg. Von https://um.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/redaktion/m-um/intern/Dateien/Dokumente/3_Umwelt/Wasser/Rechtsvorschriften/WRRL/Zyklus-2/BWP-2/Bewirtschaftungsplan_Bearbeitungsgebiet_Hochrhein_2015.pdf abgerufen
- Regierungspräsidium Freiburg. (14. März 2005). Veröffentlichung zur EG- Wasserrahmenrichtlinie. Abgerufen am 30. September 2024 von Vorstellung des Zeitplanes, des Arbeitsprogramms und der wichtigen Wasserbewirtschaftungsfragen für das „Pilotprojekt Öffentlichkeitsbeteiligung“ im Bearbeitungsgebiet Hochrhein gemäß § 3 e Abs. 3 Wassergesetz (WG) Baden-Württemberg: https://rp.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/RP-Internet/Themenportal/Wasser_und_Boden/Wasserrahmenrichtlinie/_DocumentLibraries/Bekanntmachungen/rpf-ref51-wrrl-veroeffentlich-eu.pdf

- Regierungspräsidium Freiburg. (Februar 2006). Projektbericht des Regierungspräsidiums Freiburg. Abgerufen am 30. September 2024 von Umsetzung der EG-Wasserrahmenrichtlinie. Vorgezogene aktive Öffentlichkeitsbeteiligung im Bearbeitungsgebiet Hochrhein.: https://um.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/redaktion/m-um/intern/Dateien/Dokumente/3_Umwelt/Wasser/Rechtsvorschriften/WRRL/Zyklus-1/Hintergrund-1/wrrl-projektbericht-des-RPFreiburg-oeffentlich.pdf
- Regierungspräsidium Freiburg. (26. November 2009). Bewirtschaftungsplan Hochrhein (Baden-Württemberg). Von gemäß EG-Wasserrahmenrichtlinie (2000/60/EG) (Endversion): https://um.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/redaktion/m-um/intern/Dateien/Dokumente/3_Umwelt/Wasser/Rechtsvorschriften/WRRL/Zyklus-1/BWP-1/Bewirtschaftungsplan_Hochrhein_26_11_09.pdf abgerufen
- Regierungspräsidium Freiburg. (Dezember 2021). Umsetzung der EG-Wasserrahmenrichtlinie Begleitdokumentation Teilbearbeitungsgebiet 20 Wutach. Abgerufen am 27. September 2024 von Hochrhein (BW) ab Eschenzer Horn bis oberh. Aare: https://rp.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/RP-Internet/Themenportal/Wasser_und_Boden/Wasserrahmenrichtlinie/TBG_20_-_Wutach/_DocumentLibraries/3BewzyklusTBG20/TBG20_Begleitdokumentation.pdf
- Regierungspräsidium Freiburg. (Dezember 2021). Umsetzung der EG-Wasserrahmenrichtlinie Begleitdokumentation Teilbearbeitungsgebiet 21 Wiese. Abgerufen am 27. September 2024 von Hochrhein (BW) unterhalb Aare bis einschl. Wiese: https://rp.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/RP-Internet/Themenportal/Wasser_und_Boden/Wasserrahmenrichtlinie/TBG_21_-_Wiese/_DocumentLibraries/3BewzyklusTBG21/TBG21_Begleitdokumentation.pdf
- Regierungspräsidium Karlsruhe. (01. März 2005). EG-Wasserrahmenrichtlinie Bericht zur Bestandsaufnahme. Von Bearbeitungsgebiet Oberrhein (baden-württembergischer Teil): https://um.baden-wuerttemberg.de/fileadmin/redaktion/m-um/intern/Dateien/Dokumente/3_Umwelt/Wasser/Rechtsvorschriften/WRRL/Zyklus-1/Bestandsaufnahme-2004/Oberrhein/BGOberrhein_Bericht-zur-Bestandsaufnahme_BW.pdf abgerufen
- UBA. (2018). Wasserwirtschaft in Deutschland. Grundlagen, Belastungen, Maßnahmen. Dessau-Roßlau: BMU/UBA. doi:ISSN 2363-832X
- UBA. (29. März 2019). Gewässertyp 2016 – kiesgeprägter Strom. Von Die "kiesgeprägten Ströme" der Mittelgebirge und der Voralpen sind der Gewässertyp des Jahres 2016.: <https://www.umweltbundesamt.de/themen/wasser/gewaessertyp-des-jahres/gewaessertyp-2016-kiesgepraegter-strom#kurzbezeichnung> abgerufen
- Uhlendahl, T. (18. Dezember 2023). Dr. (T. Wagner, Interviewer)
- WasserInBürgerhand!, N. (10. Mai 2020). Wasserrahmenrichtlinie: Wo ist der Notausgang aus dem 2027-Dilemma? Abgerufen am 24. März 2025 von BBU-Wasserrundbrief: https://wasser-in-buergerhand.de/nachrichten/2020/WRRL_Notausgang_2027.html
- Wassernetz NRW. (18. März 2014). Gewässerschutz in NRW. (B. L. Nordrhein-Westfalen, Herausgeber) Abgerufen am 24. März 2025 von www.wassernetz-nrw.de
- Working Group 2.9 Public Participation. (2003). Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC). Guidance document n.° 8. Public Participation in relation to the Water Framework Directive. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. doi:ISBN 92-894-5128-9

IMPRESSUM

Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. (BUND)

Bundesgeschäftsstelle | Kaiserin-Augusta-Allee 5 | 10553 Berlin

Tel. +49 30 27586-40 | bund@bund.net | V.i.S.d.P.: Anton Nicole

Kontakt: [Theresa.Wagner\[at\]bund.net](mailto:Theresa.Wagner[at]bund.net) | Stand: 04/2025

www.bund.net

